

สรุปบรรยายพิเศษ เรื่อง “มองโลก ดูไทย เศรษฐกิจจะเป็นอย่างไร: บทเรียนจาก COVID-19

ในงานสัมมนาหอการค้าทั่วประเทศ ครั้งที่ 38

โดย ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

วันพฤหัสบดีที่ 26 พฤศจิกายน 2563

ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กรุงเทพฯ ฯ

ภาพรวมเศรษฐกิจโลก

- โควิดส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกมากกว่า 100 ประเทศ และได้ขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งส่งผลให้หลายประเทศไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด ขณะที่ ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าจีดีพีหดกว่า 7 ล้านล้านดอลลาร์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก
- ปัจจุบันเศรษฐกิจโดยรวมของโลกมีแนวโน้มฟื้นตัวในลักษณะแบบตัว K (K-Shaped) โดยจะมีบางกลุ่มที่สามารถฟื้นตัวกลับมาได้เร็ว แต่ในขณะเดียวกันจะมีอีกกลุ่มที่ไม่สามารถฟื้นตัวและมีแนวโน้มปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แม้ว่าจะค้นพบวัคซีนแต่ยังคงมีผลกระทบอยู่ โดยเศรษฐกิจโลกคาดว่าจะติดลบกว่า 4.4% และมีเพียงประเทศจีนที่แนวโน้มเศรษฐกิจขยายตัวต่อเนื่อง เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจมีความแข็งแกร่ง

ปัจจัยต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก

- สถานการณ์การเลือกตั้งของสหรัฐฯที่ผ่านมา แม้ผลการเลือกตั้งจะมีความชัดเจน โดยคะแนนเสียงในเมืองใหญ่เป็นของไบเดน แต่เขตเมืองเล็กเป็นของทรัมป์ แต่ผู้ชนะผลการเลือกตั้งยังไม่อาจคุมเสียงในรัฐสภาได้อย่างเด็ดขาด ยังมีการแตกแยกทางการเมือง จะส่งผลกระทบต่อการผลิตนโยบายที่สำคัญๆ ทำให้การบริหารจัดการมีความลำบาก
- ด้านนโยบายทางการค้าของสหรัฐฯ จะคงมีการปิดล้อมประเทศจีนและรัสเซียอย่างเห็นได้ชัด อาศัยความร่วมมือจากพันธมิตร (กลุ่มประเทศนาโต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลียและอาเซียน) และจะไม่มีการเปิดเสรีการค้า (FTA) โดยจะทำสงครามการค้าต่อไป เน้นการซื้อสินค้าภายในประเทศสหรัฐฯเป็นหลัก และไม่เข้าร่วมเขตการค้า CPTPP แต่จะใช้วิธีเจรจาการค้ารายสาขา ส่วนทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้น คาดว่า จะนำพาสหรัฐกลับสู่ความตกลงปารีส เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- การทำความตกลงการค้าเขตการค้า RCEP ซึ่งมี 15 ประเทศเข้าร่วม โดยกลุ่มประเทศใน RCEP จะมีอัตราการขยายตัวของ GDP เพิ่มขึ้นอีก 10 ปีข้างหน้า และจะเป็น FTA ใหญ่ที่สุดในโลก แต่การลดภาษีไม่ได้ใหญ่มาก โดยมีเวลาลดภาษี 20 ปี พร้อมทั้งเป็น FTA ที่แรกที่มีจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้เข้าร่วม ดังนั้นเขตการค้าเสรี RCEP จึงเป็น FTA รั่มใหญ่คลุม FTA ย่อยๆ ส่งผลให้รองรับการผลิตในเอเชียเพิ่มขึ้น และได้แหล่งกำเนิดงายขึ้น
- การผลิตวัคซีน คาดว่าปีหน้าประเทศไทยน่าได้ใช้แล้ว โดยจะทำการจัดสรรวัคซีนให้กับกลุ่มเสี่ยง เช่น คนสูงอายุ แพทย์ และจะมีการจัดสรรเชิงพาณิชย์โดยใช้กลไกการตลาด ซึ่งประเทศไทยได้จัดสรรจำนวน 3 พันล้านโดส

ดังนั้น การมีวัคซีนจะทำให้สามารถเปิดการท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยคาดว่านักท่องเที่ยวกลุ่มแรกที่จะเข้ามาจะเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงเพราะเป็นกลุ่มที่สามารถหาวัคซีนมาใช้ได้ก่อน

บทเรียนจาก COVID-19

- แนวทางการต่อสู้กับ COVID-19 ในบางประเทศเลือกที่จะสละชีวิตและรักษาเศรษฐกิจ ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก แต่สามารถพยุงรักษาระดับเศรษฐกิจเอาไว้ได้ แต่บางประเทศเลือกใช้แนวทางสละเศรษฐกิจและรักษาชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศเหล่านี้จะสูญเสียทางเศรษฐกิจเพื่อแลกกับการรักษาชีวิตของประชาชน ซึ่งไทยเองก็ได้ใช้แนวทางนี้ โดยไทยจะมีการเสียชีวิตน้อยมาก ขณะที่ต้องแลกกับการสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อ GDP ของประเทศที่ลดลงอย่างต่อเนื่องมากกว่าผลกระทบต้มยำกุ้งที่ผ่านมา แต่เมื่อมีการควบคุมได้ทำให้สามารถฟื้นเศรษฐกิจได้ดีขึ้น
- การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยชี้วัดความสามารถของภาครัฐมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ประเทศเกาหลีใต้ จีน สูญเสียทางเศรษฐกิจน้อย และมีจำนวนคนตายน้อยด้วย เพราะภาครัฐมีขีดความสามารถที่สูง
- ขณะที่ประเทศไทยมีขีดความสามารถสูงในด้านการต่อสู้กับโควิด-19 จากการจัดอันดับของ IMD เนื่องจากเรามีโครงสร้างด้านการจัดการระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็ง ขณะที่การบริหารเศรษฐกิจมหภาคมีการจัดการได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีหน่วยงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพดูแลเพื่อรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจของประเทศ อาทิ ธนาคารแห่งประเทศไทย, กระทรวงการคลัง, และหน่วยงานเศรษฐกิจอื่นๆ ที่ร่วมกันดูแลระบบเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามก็ยังมีหลายด้านที่ประเทศไทยมีการบริหารจัดการที่ยังไม่ดีเพียงพอไม่ว่าด้านการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมและการวิจัย ที่ยังต้องมีการยกระดับมากขึ้น
- World Economic Forum (WEF) ประเมินว่าปัญหาการกระจายรายได้ของไทยยังมีปัญหาในการจัดการที่ยังกระจุกในส่วนกลางไม่กระจายไปยังภูมิภาค เกิดการเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เห็นได้ชัด การพัฒนาอุตสาหกรรมยังไม่กระจายมากนัก จึงเป็นโจทย์ที่จะต้องแก้ไขเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- ส่วนสถาบันจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ (IMD) สะท้อนปัญหาที่น่าเป็นห่วงและภาครัฐต้องเร่งแก้ไข โดยควรกำหนดนโยบายเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศเพื่อไม่ให้อุตสาหกรรมในประเทศย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเวียดนามที่มีการพัฒนารองรับการลงทุนจากต่างประเทศ
- ปัจจัยสำคัญที่จะเพิ่มขีดความสามารถของภาครัฐ 3 ประการ ได้แก่ การคอร์รัปชัน กฎหมายกฎระเบียบภาครัฐ และคุณภาพระบบราชการ ในขณะที่ประเทศไทยสามารถจัดเก็บภาษีได้จำนวนมาก และมีทรัพยากรปริมาณมากที่พร้อมรองรับการพัฒนาประเทศ แต่ปัญหาด้านการคอร์รัปชัน กฎหมาย และการบริหารระบบราชการเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ที่จะต้องมีการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
- บทเรียนการจัดการโรคระบาดในประเทศไทย เป็นตัวอย่างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เห็นได้ชัด และกรณีตัวอย่างการแก้ไขปัญหาจากกรณีการควบคุม โรคไข้หวัดหมู ที่บริษัทเอกชนรายใหญ่ในประเทศไทยได้สนับสนุนงบประมาณให้กรมปศุสัตว์จัดหาวัคซีน และควบคุมการนำเข้าจนสามารถควบคุมโรคระบาดได้

- ประเทศไทยมีการบริหารหนี้สาธารณะได้ดี แต่มีจุดอ่อนเรื่องของการกระจายขีดความสามารถ ทำให้การบริหารไม่ตรงเป้าหมาย ดังนั้น ภาครัฐจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อให้การใช้งบประมาณเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริงและสามารถพึ่งพาตนเองได้
- โครงการประเมินผลของประเทศสมาชิก OECD (PISA) ประเมินสมรรถนะของเด็กไทยมีแนวโน้มลดต่ำลงเรื่อยๆ โดยพบว่าเด็กไทยอ่านหนังสือออกแต่นำมาประยุกต์ใช้ไม่ได้ ซึ่งเป็นปัญหาการต่อกรพัฒนาประเทศในอนาคต
- ขีดความสามารถของภาครัฐที่ต่ำ ทำให้ประเทศไทยติดกับดักรายได้ปานกลาง โดยมีเพียง 13 ประเทศเท่านั้นที่สามารถก้าวผ่านกับดักรายได้ปานกลาง เปลี่ยนผ่านไปสู่รายได้สูง เป็นเพราะภาครัฐมีขีดความสามารถสูง ดังนั้นขีดความสามารถภาครัฐเป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ตัวอย่างการก้าวกระโดดของต่างประเทศ เช่น เอสโตเนีย มีการพัฒนาประเทศที่ประชาชนสามารถทำธุรกรรมต่างๆ ผ่านบัตรประชาชนเพียงอย่างเดียวสามารถนำดิจิทัลรองรับการพัฒนาประเทศดีมาก เป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ
- ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องปฏิรูป โดยมีกุญแจสำคัญ 2 เรื่อง ดังนี้
 - 1) ไทยจะก้าวไปได้ต้องให้ไทยเป็นรัฐบาลดิจิทัล
 - 2) การแก้ไขกฎระเบียบภาครัฐให้ครบถ้วนรองรับการประกอบธุรกิจ
